

www.idr.ro

POLICY PAPER

Seria Policy Paper
cuprinde texte bazate
pe surse publice.
Opiniile exprimate
reprezintă punctele
de vedere ale
autorilor.

Institutul Diplomatic Român

Policy Paper nr. 4 / 2013

Statele Unite și „Noul Golf”:
provocări strategice și
răspunsuri tactice

dr. Florin DIACONU

ISSN 2285 – 8938
ISSN-L 2285 – 8938

București 2013

Statele Unite și „Noul Golf”: provocări strategice și răspunsuri tactice

dr. Florin DIACONU

Structura de comandă numită *CENTCOM* (*U.S. Central Command*) se pregătește foarte intens, afirma la 10 iulie 2013 o oficialitate americană (Guy Zero, director adjunct pentru instruire și exerciții în cadrul *CENTCOM*), pentru momentul în care prezența militară a SUA în Orientul Mijlociu va deveni una cu mult mai puțin consistentă (în special după retragerea, până la sfârșitul lui 2014, a majorității forțelor americane din Afganistan) decât este la momentul actual¹.

În plus, prezența forțelor militare ale SUA în diverse regiuni ale lumii (*inclusiv* în Orientul Mijlociu Extins) este supusă, acum (ca și în viitorul previzibil, pe termen scurt), unui set alcătuit din două presiuni (sau constrângeri) conjugate. Pe de o parte, este vorba despre serioase probleme economice și bugetare ale SUA, legate inclusiv de costurile realmente imense ale războiului de lungă durată contra terorismului internațional (*war on terror*). Pe de altă parte, vorbim despre o reorientare progresivă (dar și rapidă) a atenției Americii înspre Pacific. Anul trecut, în iunie, ministrul american al Apărării, Leon Panetta, anunța în mod oficial – punând astfel în practică decizia prezidențială de a transforma Pacificul în prioritatea *centrală* a politicii externe și a acțiunilor strategice ale SUA – că, până în 2020, cel puțin 60 % din forța navală a SUA va fi *deja* concentrată în Pacific (ceea ce a provocat imediat critici extrem de vehemente din partea oficialităților de la Beijing)².

¹ Donna Miles, „Centcom plans for broader regional engagement post-2014”, material de presă al *American Forces Press Service* publicat la data de 10 iulie 2013, accesat la adresa de Internet www.defense.gov/news/nesarticle.aspx?id=120434 la data de 12 iulie 2013

² Pentru reorientarea SUA către Pacific, declarația lui Panetta și reacțiile Beijingului vezi, între altele, articolul „China 'wary' of U.S. focus on Pacific military power”, *CNN*, 5 iunie 2012, la adresa de Internet <http://edition.cnn.com/2012/06/04/world/asia/china-us>

CENTCOM: misiune și priorități actuale

Amintim aici faptul că *CENTCOM* este unul din cele nouă comandamente militare (*combatant commands*) aflate în directa subordine a Ministrului Apărării (*Secretary of Defense*), precum și în aria directă de responsabilitate a Președintelui Comitetului Întrunit al Șefilor de Stat Major (*Chairman of the Joint Chiefs of Staff*)³. Misiunea centrală a *CENTCOM* este de „a promova cooperarea între națiuni, de a răspunde la crize, de a descuraja sau înfrânge agresiuni ale unor state sau actori non-statali, de a sprijini dezvoltarea și, când e nevoie, reconstrucția pentru a crea condițiile pentru securitate, stabilitate și prosperitate regională”.

Zona de responsabilitate a *CENTCOM* (*AOR – Area of Responsibility*) acoperă nu mai puțin de 20 de state. În ordine alfabetică, acestea sunt: Afganistanul, Arabia Saudită, Bahrainul, Egiptul, Emiratele Arabe Unite, Iordania, Iranul, Irakul, Kazahstanul, Kuweitul, Kîrgîzstanul, Libanul, Omanul, Pakistanul, Qatarul, Siria, Tadjikistanul, Turkmenistanul, Uzbekistanul și Yemenul⁴. Această simplă enumerare pune în evidență faptul că vorbim despre o zonă geografică de *foarte* mari dimensiuni (care se întinde de la Mediterana până la granița de Vest a Indiei, precum și de la granița de Sud a Federației Ruse până la Oceanul Indian, Golful Persic și Golful Aden) și caracterizată de *multiple probleme și conflicte care se întrepătrund, se întrețin și se potențează reciproc* (dintre care amintim aici, de exemplu, *presiunea crescândă exercitată de Iran în zona Golfului Persic în vederea obținerii unui statut hegemonic regional cât mai puternic conturat, dar și setul de probleme din Afganistan și Pakistan – de la insurgența talibană și până la preocupările locale legate de efectele politice și strategice ale retragerii efectivelor occidentale din teatrul de operațiuni afgan*).

³ Cele nouă *combatant commands* aflate în subordinea CJCS (Chairman of the Joint Chiefs of Staff) sunt următoarele: 1. Africa Command; 2. Central Command; 3. European Command; 4. Northern Command; 5. Pacific Command; 6. Southern Command; 7. Special Operations Command; 8. Strategic Command; și 9. Transportation Command; pentru mai multe detalii, vezi textul intitulat *Organizations and Functions of the Department of Defense*, precum și diagrama *Organization of the Department of Defense (DoD)*, la adresa [http://odam.defense.gov/omp/Functions/Organizational Portfolios/Organization and Functions Guidebook/DoD Organization March 2012.pdf](http://odam.defense.gov/omp/Functions/Organizational%20Portfolios/Organization%20and%20Functions%20Guidebook/DoD%20Organization%20March%202012.pdf)

⁴ Pentru elementele de bază ale misiunii *CENTCOM*, ca și pentru statele aflate în zona de responsabilitate a Comandamentului vezi segmentul intitulat *Mission* (din secțiunea *About CENTCOM*), la adresa de Internet <http://www.centcom.mil/about-u-s-central-command-centcom>

În legătură cu situația actuală din zona geografică de responsabilitate (AOR) a *CENTCOM*, ca și cu perspectivele de evoluție în această zonă geografică vastă, generalul James N. Mattis, la vremea aceea comandantul *CENTCOM* (el a fost înlocuit ulterior, spre sfârșitul lui martie 2013, de către generalul Lloyd J. Austin III), afirma, la 5 martie a.c. în fața Comisiei pentru forțele armate a Senatului SUA (*Senate Armed Services Committee*), că, având în vedere faptul că „volatilitatea este o trăsătură definitorie a regiunii”, *CENTCOM* trebuie să „rămână pregătit pentru a face față crizelor, lucrând în același timp în tandem cu parteneri regionali și cu diplomați americani” pentru a proteja și promova interesele strategice ale SUA în regiunea Orientului Mijlociu Extins. Mattis sublinia, cu aceeași ocazie, și că prioritatea majoră a *CENTCOM* este „să protejeze interesele” SUA „folosind mai puține resurse militare într-o epocă de reduceri fiscale și de schimbări politice”. Generalul american sublinia și că schimbările recente din Orientul Mijlociu (numite în textul pe care îl comentăm aici cu termenul de *Arab Awakening*) pot duce la rezultate politico-strategice în mare măsură imprevizibile. Și aceasta pentru că schimbările în cauză „sunt doar ceea ce sunt și nu în mod necesar ceea ce sperăm că vor fi”, în sensul în care rezultatele schimbărilor în curs „ar putea duce sau ar putea, dimpotrivă, să nu ducă” la o lărgire semnificativă a zonei în care funcționează regimuri politice întemeiate pe „principii democratice”. Concluzia lui Mattis este una lesne de înțeles, având în vedere *importanța geostrategică majoră* a Orientului Mijlociu Extins: „America trebuie să rămână profund implicată în regiune și să utilizeze din plin toate uneltele puterii naționale ca o forță pentru stabilitate și prosperitate”⁵. Și, în mod clar, *cum prezența militară directă a SUA în zonă se va diminua în viitorul previzibil, rolul unor forme ale cooperării regionale catalizate de America și care funcționează cu implicarea nemijlocită (și cu participarea directă, chiar dacă nu extrem de consistentă în termeni cantitativi) a SUA în scopul menținerii (și consolidării) stabilității și securității în regiune va crește, probabil, semnificativ*. Generalul Mattis preciza, de altfel, că varianta de acțiune folosită de *CENTCOM* este „să lucreze CU și PRIN INTERMEDIUL unor parteneri-cheie regionali... reducând prezența militară permanentă a SUA”. Mai precis,

⁵ Vezi textul intitulat *2013 Posture Statement: Statement Of U.S. Marine Corps General James N. Mattis, Commander, U.S. Central Command before the Senate Armed Services Committee on March 5, 2013 about the posture of U.S. Central Command*, la adresa de Internet <http://www.centcom.mil/en/about-centcom/posture-statement/>

spunea Mattis, „putem construi capacitatea partenerilor noștri care le va permite acestora să preia o parte din costurile securității în regiune”⁶. Dintre formele de cooperare regională cu dominantă militaro-politică evidentă, organizate cu implicarea SUA și cu participarea unor unități militare americane (precum și în semnificativă măsură catalizate de către SUA, ca și aflate în clară concordanță cu interesele strategice ale Americii) în aria de responsabilitate a *CENTCOM* evaluăm aici, pe scurt, câteva *mari exerciții (aplicații) militare internaționale*, desfășurate în ultimele câteva luni. Subliniem că acestea au ca *numitor comun* important participarea unui număr semnificativ de state din regiune, ca și a unor forțe *de elită* (și de *intervenție rapidă*) ale SUA.

Eagle Resolve – Qatar și EAU, aprilie-mai 2013

Dintre acțiunile recente sau chiar foarte recente întreprinse de către *CENTCOM* (sau sub umbrela *CENTCOM*), în sensul *consolidării* – dar, fără nici o îndoială, și în acela al *testării eficienței* – cooperării regionale în *probleme de securitate și apărare* amintim aici exercițiul militar multilateral anual *Eagle Resolve*, întreprins cu forțe „navale, terestre și aeriene de către SUA și parteneri regionali din cadrul Consiliului de Cooperare al Golfului, în diverse locații din Qatar și Emiratele Arabe Unite, între 21 aprilie și 6 mai” 2013. „Eagle Resolve este un eveniment multinațional special proiectat – afirmă o sursă de presă – pentru a sprijini cooperarea în domeniul apărării” și acest exercițiu militar de mare amploare „demonstrează atenția pe care o acordă *CENTCOM* partenerilor regionali din Consiliul de Cooperare al Golfului (GCC), ca și eforturile combinate menite să susțină securitatea și stabilitatea regională”⁷. Sursa de presă din care am citat în rândurile anterioare pune la dispoziția consumatorului de informație deschisă 24 de înregistrări video, 308 fotografii comentate și 9 articole de presă care, împreună, oferă o imagine suficient de clară a complexității și a mizei politico-militare a exercițiilor *Eagle Resolve*.

⁶ *Ibidem*, p. 4/11 (variantea printată), la finalul celui de-al doilea paragraf al subcapitolului intitulat „USCENTCOM’S Approach”

⁷ Pasaje preluate dintr-un foarte scurt text de prezentare intitulat „Exercise Eagle Resolve 2013”, pe site-ul intitulat *DVIDS – Defense Video & Imagery Distribution System*, accesat la adresa de Internet <http://www.dvidshub.net/feature/EagleResolve#.UekLLtJSjkp>

Date, opinii și amănunte interesante, legate în mod direct de componenta navală și logistică, precum și de obiectivele politico-militare foarte concrete ale exercițiului *Eagle Resolve 2013*, sunt conținute, de exemplu, de un articol publicat în primele zile ale lunii iunie 2013, la aproape o lună *după* încheierea operațiunilor și activităților de diverse tipuri din cadrul aplicației militare despre care discutăm aici. Articolul în cauză ne spune, de exemplu, citând afirmațiile unui ofițer superior din *US Navy*, că ediția din acest an a lui *Eagle Resolve* a inclus exerciții „antiteroriste desfășurate pe uscat și pe mare, ca și de pregătire a forțelor aeriene și terestre, precum și simularea unui atac cu arme de distrugere în masă, această din urmă acțiune incluzându-i nu doar pe militarii din Qatar ci și autorități civile, cum ar fi apărarea civilă, poliția și personal medical civil”. Aceeași oficialitate militară americană sublinia și faptul că „planificatorii” (atât cei americani cât și cei din Qatar) au cooperat intens „pentru a crea scenarii ca să corespundă obiectivelor de instruire ale fiecăreia dintre țările participante”. Mai amintim aici și faptul că același material de presă amintește și participarea la *Eagle Resolve 2013* a unor elemente dintr-o unitate a Gărzii Naționale din SUA (mai precis, Batalionul 3 din Regimentul 116 Artilerie de Câmp din cadrul gărzii naționale terestre din Florida – *Florida Army National Guard*)⁸. Menționăm aici că, deși acest amănunt *poate* să pară unul nesemnificativ cititorului nespecializat, el este, în realitate, un element *foarte important* pentru că indică, *foarte clar, disponibilitatea SUA de a interveni, la nevoie, în Golf, nu doar cu unități active ale diverselor categorii de forțe armate (Army, Navy, Air Force), ci și cu unități ale Gărzii Naționale* (așa cum a procedat, de exemplu, și în timpul războiului din Golf din 1991, soldat cu eliberarea Kuweitului ce fusese invadat de către Irakul lui Saddam Hussein.

La 20 aprilie a.c., cu doar o zi înainte de începutul oficial al acestui mare exercițiu militar internațional, generalul-maior Robert Catalanotti, directorul pentru exerciții și pregătire de luptă al *CENTCOM*, afirma că „scopul nostru este să construim relații și capacități” care vor „aduce mai aproape, împreună” națiunile din regiune și SUA și care „vor consolida stabilitatea regiunii”. Sursa de presă din care cităm aici preciza și faptul că

⁸ Jeremiah Clark, *Camp As Sayliyah: A small camp with a big footprint*, articol publicat în iunie 2013 și accesibil la adresa de Internet <http://www.dvidshub.net/news/107941/camp-sayliyah-small-camp-with-big-footprint#.UekUK9JSjko>

„scenariile de anul acesta se vor concentra pe: apărarea integrată antiaeriană și anti-balistică; managementul consecințelor; protecția infrastructurii critice; contra-terorism; apărarea împotriva unor atacuri cu arme chimice, biologice, radiologice și nucleare; și operațiuni de interdicție și protecție a frontierei”⁹. Menționăm aici, între altele, că nu sunt deloc mulți actorii regionali capabili, tehnic vorbind, să recurgă la un eventual atac balistic și cu arme de distrugere în masă. Mai precis, *atât țările arabe din Golf, cât și SUA manifestă o serioasă îngrijorare față de dinamica înaltă a programelor de înarmare strategică ale Iranului, ca și față de elemente importante ale agendei de politică externă ale acestui stat cu potențial hegemonic regional, ca și cu o puternică tradiție imperială.*

La 21 aprilie, *CENTCOM* publica un scurt material informativ din care reținem aici mai multe tipuri distincte de elemente: a. mai întâi faptul că la exercițiul *Eagle Resolve* urmau să participe, conform oficialităților americane „aproape 3.000 de militari din 14 țări diferite”, iar lista „țărilor invitate include Arabia Saudită, Bahrainul, Egiptul, Emiratele Arabe Unite, Franța, Iordania, Irakul, Italia, Kuweitul, Libanul, Omanul, Qatarul, Regatul Unit al Marii Britanii și SUA”; b. faptul că exercițiul de anul acesta a constituit „a 11-a repetare (sau ediție)” a acestei aplicații multinaționale; și c. o listă oficială completă a segmentelor și scenariilor care au compus exercițiul conține referiri explicite la următoarele elemente distincte, dar și complementare: „un exercițiu multilateral la nivel de comandă, un exercițiu practic, cu trupe, precum și un seminar pentru *senior leaders*”¹⁰ (fără să fie însă foarte clar dacă vorbim *doar* despre persoane cu responsabilități importante strict în domeniul militar, sau și despre lideri politici civili din zonă). Aceeași sursă oficială oferea elemente suplimentare interesante și despre scenariile exercițiilor de comandament sau a celor desfășurate în mod efectiv, cu trupe: „prin intermediul scenariilor cum ar fi situații cu ostatici, atacuri sau provocări navale, atacuri cu rachete balistice (în original *theater* ballistic missiles – nota noastră, F.D.) sau răspândirea de substanțe chimice toxice, exercițiul este menit să conducă la creșterea

⁹ Mae-li Allison (Major), „US, GCC nations begin cooperative defense exercise in Qatar”, material de presă al *U.S. Central Command Public Affairs*, publicat la data de 20 aprilie 2013, accesat la adresa de Internet <http://www.dvidshub.net/news/105535/us-gcc-nations-begin-cooperative-defense-exercise-qatar#.UekpZNJSjko>

¹⁰ Pentru toate acestea vezi materialul „Exercise Eagle Resolve 13: April 21-May 6, 2013”, publicat de *CENTCOM Public Affairs* la adresa de Internet <http://www.centcom.mil/fact-sheets/exercise-eagle-resolve-13-april-21-may-6-2013>

eficienței tactice, la extinderea nivelurilor de cooperare, la consolidarea capacităților maritime mutuale, precum și să contribuie la promovarea interoperabilității și a stabilității regionale pe termen lung”, în special în sensul în care va contribui „la edificarea unei apărări în comun și la construirea unei capacități regionale de face față unor amenințări emergente și care evoluează”¹¹.

La 3 mai, ziarul *Qatar Chronicle* publica un articol care făcea un scurt bilanț al exercițiului multinațional *Eagle Resolve*, punând accentul pe faptul că o parte din aplicații au vizat chestiuni legate de „proliferarea forțelor”, ca și de „pregătirea și desfășurarea” unor misiuni de luptă de diverse tipuri. Textul în cauză aduce și câteva amănunte suplimentare legate de tematica exercițiilor de diverse tipuri: „cooperarea în respingerea atacurilor întreprinse cu rachete, rezistența la deversare de substanțe radioactive, protejarea zonelor economice și combaterea terorismului în toate formele și tipurile sale, inclusiv eliminarea celulelor teroriste inactive, aflate în conservare”¹² (*sleeper cells*, în original). Știrea în cauză mai cuprinde un element interesant, care măsoară cu remarcabilă precizie importanța pe care actori politici statali din zona Golfului o acordă unor forme de cooperare regională și trans-regională de tipul aplicației militare *Eagle Resolve*. În ziua finală a acestui mare exercițiu multinațional, Qatarul, ca țară-gazdă, a fost reprezentat în mod direct de către *moștenitorul desemnat al tronului, care este și comandantul-șef al forțelor armate*¹³.

Subliniem aici, în mod deosebit, și faptul că la *Eagle Resolve 2013* au participat și elemente (atât militari cât și tehnică de luptă) din Forța Marină Expediționară nr. 26 (MEU 26)¹⁴ (*26th MEU – Marine Expeditionary Unit*), operând de pe nava de transport

¹¹ *Ibidem*, paragraful al treilea al textului materialului de presă

¹² Vezi articolul „Eagles Resolve 2013 Military Exercise concludes”, preluat din ziarul *Qatar Chronicle* și publicat la 3 mai 2013, la adresa de Internet <http://iloveqatar.net/forum/read.php?28,42682>

¹³ *Ibidem*

¹⁴ Acronimul *MEU* (*Marine Expeditionary Unit*) desemnează o unitate de luptă din cadrul Corpului de Infanterie Marină a SUA cu un efectiv total de aproximativ 2.200 militari. Orice *MEU* (există acum șapte astfel de unități operaționale în SUA) are patru componente distincte: un *element de comandă* (aproximativ 200 de oameni), un *element de luptă la sol* (de dimensiunile unui batalion întărit, cu efectiv de 1.200 oameni, care dispune inclusiv de tancuri și artilerie, ca și de subunități de geniu), un *element de aviație* (500 de oameni, dispunând de elicoptere de luptă și de transport, inclusiv unele de transport greu) și un *element de sprijin logistic (sau de aprovizionare)* cu un efectiv de 300 de militari, capabil inclusiv să producă și să

și luptă *USS San Antonio (LPD 17)*. Această navă, prima dintr-o clasă ce va cuprinde în total 12 astfel de bastimente, este utilizată – precizează un text oficial american – „pentru a transporta și debarca militari din Corpul de Infanterie Marină, împreună cu echipamentul și proviziile lor, folosind nave de debarcare mai mici, pe pernă de aer sau convenționale, sau vehicule de luptă speciale (în original, *Expeditionary Fighting Vehicles* – nota noastră, F.D.), completate de elicoptere sau aeronave cu aterizare și decolare verticală”¹⁵. Navele din clasa *San Antonio*, ne spune aceeași prezentare oficială, sunt proiectate și construite special pentru a „sprijini operațiuni de asalt dinspre mare, operațiuni ale forțelor speciale sau misiuni expediționare de război în perioada primei jumătăți a secolului XXI”. Lungă de 208 metri, lată de aproape 32 de metri, cu un deplasament total de 24.900 tone, *USS San Antonio* – intrată în serviciul activ în 2006 și având ca motto fraza „Nu te retrage niciodată și nu te preda niciodată” – are la bord patru elicoptere *CH-46 Sea Knight* sau două aeronave de tip *MV-22 Osprey* și poate transporta alte aeronave (una sau chiar două) în hangar. Înarmată cu tunuri cu tragere rapidă de 30 mm (pentru apărarea sau atacul împotriva unor ținte aflate la nivelul mării sau a unor ținte terestre) și cu rachete antiaeriene performante, ea are la bord ambarcațiuni de debarcare pe pernă de aer sau convenționale și poate transporta, în plus, până la 14 *Marine Corps Expeditionary Fighting Vehicles*¹⁶. Cu un echipaj de 363 de oameni, o astfel de navă poate transporta și debarca, inclusiv în operațiuni de luptă desfășurate sub focul inamic,

distribuie apă potabilă pentru întreaga structură a unității de luptă. În mod normal, orice *MEU* dispune de resurse care îi asigură capacitatea de a opera vreme de cel puțin 15 zile fără întăriri și aprovizionare suplimentare – pentru toate acestea vezi, între altele, textul de prezentare generală a celui de-al 26-lea *MEU*, *26th Marine Expeditionary Unit: a certain force in an uncertain world*, la adresa de Internet www.26meu.marines.mil/About/MEU.aspx

¹⁵ Pentru date referitoare la nava *USS San Antonio* vezi, de exemplu, textul „About us”, pe site-ul oficial al navei, la adresa de Internet <http://www.san-antonio.navy.mil/>

¹⁶ Pentru caracteristicile acestui vehicul blindat amfibiu vezi, de exemplu, textul de prezentare „Expeditionary Fighting Vehicle (EFV), United States of America”, pe site-ul specializat *army-technology.com: news, views and contacts from the global Army industry*, accesat la adresa de Internet <http://www.army-technology.com/projects/efv/>. Mașina de luptă poate fi lansată la apă la o distanță de 25 de mile depărtare de plaja inamică (deci dincolo de linia orizontului) și, după ce iese pe uscat, mai poate parcurge fără a fi realimentată în jur de 200 de mile (peste 320 km). are un echipaj de trei oameni și poate transporta 17 infanteriști marini complet echipați. Există și variante de comandament, care pot transporta structura de comandă a unui batalion sau chiar a unui regiment de *Marines*. Armamentul este alcătuit dintr-un tun cu tragere rapidă de 30/40 mm (cu o cadență de tragere de până la 200 de obuze pe minut) și o mitralieră de calibru 7,62 mm. Viteza de deplasare pe mare este de peste 25 de mile pe oră, putând înainta fără probleme chiar și atunci când valurile sunt mai înalte de două picioare (66 cm).

699 de *Marines* (66 de ofițeri și 633 de soldați și subofițeri)¹⁷. De pe *USS San Antonio* au participat în mod efectiv la exercițiile de luptă din cadrul aplicației militare multinaționale *Eagle Resolve 2013* mai mulți militari (o subunitate de 27 de oameni este amintită în mod explicit în text), 18 vehicule de luptă blindate ușoare și mai multe mortiere, precum și elicoptere de transport de tip *CH-53 Super Stallion* împreună cu nave mici de debarcare, ca și mai multe subunități de sprijin logistic¹⁸. Textul care prezintă elementele din *MEU 26* ce au participat la exercițiul militar din Golf conține și afirmații ale generalului-maior de aviație american Steve Foster. Acesta spune, între altele, că „tocmai pentru că atât de mare și de complex”, un exercițiu de tipul *Eagle Resolve 2013* „are nevoie de multă muncă de planificare”. Mai precis, de *18 luni de planificare și pregătiri*, dar un asemenea interval de timp are avantaje certe, mai ales fiindcă „ne pune pe toți să lucrăm împreună așa încât știm care sunt capacitățile fiecărei țări și cu ce poate să contribuie fiecare națiune la fiecare dintre acțiunile pe care le-am planificat”¹⁹.

***Eager Lion* – Iordania, iunie 2013**

Între 9 și 20 iunie 2013 (adică la doar cinci săptămâni după *Eagle Resolve*) a avut loc, în Iordania, a treia ediție a exercițiilor militare multinaționale *Eager Lion*. La această mare aplicație cu trupe au participat „militari din 19 state”, precizează un text postat pe site-ul ministerului american al Apărării (*Department of Defense – DOD*) și care assemblează diverse informații provenind de la *U.S. Central Command News Releases*²⁰. Aceeași sursă precizează că, din cei „peste 8.000 de militari participanți la *Eager Lion*”, „în jur de 5.000” sunt militari americani „din toate categoriile de forțe armate”.

¹⁷ Pentru toate aceste date tehnico-tactice, vezi textul „About us”, pe site-ul oficial al navei de luptă *USS San Antonio*, la adresa de Internet <http://www.san-antonio.navy.mil/>

¹⁸ Gary Keen (Petty Officer 1st Class), *26th MEU kicks off exercise from Gulf Shore*, articol publicat la 24 aprilie 2013, la adresa de Internet <http://www.dvidshub.net/news/105725/26th-meu-kicks-off-exercise-gulf-shore#.Uek1C9JSjkq>

¹⁹ Pentru afirmațiile generalului Steve Foster vezi *Ibidem*, ultimul paragraf al textului

²⁰ „U.S. forces, regional partners kick off ‘Eager Lion’ in Jordan”, material de presă compilat din *U.S. Central Command News Releases*, publicat la data de 11 iunie 2013 și accesat la adresa de Internet <http://www.defense.gov/news/newsarticle.aspx?id=120255>

Notabil este faptul că structura efectivă de comandă a exercițiului a fost – ne spun sursele deschise pe care le avem la dispoziție – una furnizată nu de americani (chiar dacă aceștia au participat cu *majoritatea* efectivelor prezente), ci de Iordania, iar generalul-maior iordanian Awni al Adwan, cel însărcinat cu comanda acestei structuri de tipul *joint task force* a declarat că *Eager Lion* este un „exercițiu... proiectat să facă față unor provocări și solicitări în zona securității naționale cum ar fi contra-insurgența, securitatea frontierelor, sprijinul aerian pentru misiuni (terestre sau navale – nota noastră, F.D.) și integrarea guvernului ca întreg”. La rândul său, generalul-maior american Robert Catalanotti, directorul *CENTCOM* pentru exerciții și pregătire de luptă (și despre care am făcut deja o scurtă referire în capitolul anterior al acestui studiu) afirma că „toate aceste tipuri de pregătire de luptă combinată, conduse de forțele armate iordaniene... vor întări parteneriatul dintre cele 19 țări și vor duce la creșterea capacității națiunilor participante de a opera împreună în orice împrejurare” (*during any contingency*, în original)²¹.

Subliniem aici faptul că Iordania ocupă, în regiunea Orientului Mijlociu Extins, o poziție *geostrategică* extrem de importantă. Surse de presă israeliene insistă în mod deosebit asupra acestei chestiuni și afirmă chiar că *Eager Lion*, dincolo de țelul său oficial – acela menționat explicit de *CENTCOM*, care vorbește despre „promovarea cooperării și interoperabilității între participanți” – „apare ca intenționând în mod clar să transmită un semnal de avertisment către vecinul nordic al Iordaniei, Siria”. Aceeași sursă de presă israeliană amintește și faptul că SUA au amplasat deja de-a lungul graniței dintre Iordania și Siria „cel puțin una sau poate două baterii de rachete antibalistice de tip Patriot”, aceasta după ce NATO a instalat alte patru baterii de același tip, în ianuarie, în Turcia, pentru a proteja această țară de eventuale lovituri venite dinspre Siria²².

Sursa de presă comentată aici insistă și asupra faptului că vorbim despre un exercițiu militar de amploare, la care participă inclusiv contingente militare din state europene și care are, conform unei declarații a unor oficialități din cadrul *U.S. Air Force*,

²¹ *Ibidem*

²² Pentru aceste elemente vezi Chana Ya'ar, „Exercise Eager Lion' War Games Active in Jordanian Desert”, articol publicat de *Israel National News* la data de 19 iunie 2013, accesat la adresa de Internet <http://www.israelnationalnews.com/News/News.aspx/169091#.Ue5Dq9JSjko>

inclusiv menirea de a „exersa managementul crizelor și de a consolida capacitatea de a fi gata de acțiune”. Articolul prezintă și mai multe tipuri de scenarii care au făcut parte din exercițiul multinațional – tehnici împotriva insurgenților, lupta contra terorismului, metode non-convenționale de război și securitatea granițelor”.

Amintim aici și faptul că la marea aplicație militară din Iordania au participat și „7.000 de lucrători civili din organizații neguvernamentale umanitare cum ar fi Comitetul Internațional al Crucii Roșii (ICRC)”. Același articol menționează și faptul că parașutiștii americani au participat la un salt în grup în cadrul exercițiului *Eager Lion*, iar un ofițer american, precum și un militar iordanian sunt citați făcând explicită trimitere la *valoarea deosebită a transferului de know-how* (în ambele sensuri și, deci, în beneficiul ambelor părți) între forțele occidentale și forțele militare ale statelor din Orientul Mijlociu²³.

Revista militară americană *Star and Stripes* face și ea trimitere – chiar dacă doar indirect și mai precaut – la relația de suprapunere în timp (și de apropiere în spațiu) între exercițiul militar *Eager Lion* și una din fazele extrem de încrâncenate ale conflictului intern din Siria. Un articol publicat la 12 iunie precizează, între altele, că „oficialitățile iordaniene și americane au minimalizat importanța oricărei legături dintre exercițiu și criza din Siria”, precum și că diversele faze ale aplicației militare avuseseră loc „în mai multe locații din Întreaga Iordanie, dar nici un fel de efective nu vor fi poziționate lângă granița cu Siria”. Dar același articol insistă și asupra faptului că Iordania primit deja peste un sfert de milion de refugiați sirieni, precum și asupra faptului că securitatea țării – amenințată acum, în mod *aproape direct*, doar de către o eventuală extindere și o eventuală escaladare a crizei din Siria – va fi semnificativ consolidată prin faptul că SUA intenționează să „lase în Iordania bateriile de tip Patriot și avioane F-16 după ce exercițiul ia sfârșit”²⁴.

²³ *Ibidem*, partea a doua a textului

²⁴ Pentru aceste elemente, vezi Nehdrick Simoes, „US participating in international Eager Lion exercise in Jordan”, în *Star and Stripes*, 12 iunie 2013, la adresa de Internet <http://www.stripes.com/news/us-participating-in-international-eager-lion-exercise-in-jordan-1.225511>

Același articol precizează și faptul că la *Eager Lion* au participat cu „rol major” și elemente aflate în subordinea structurii numite *Expeditionary Strike Group 5*²⁵, care include și unitatea numită *Kearsarge Amphibious Ready Group*, alcătuită din trei nave de debarcare și de asalt mari – *USS Kearsarge*, *USS Carter Hall* și *USS San Antonio* (la aceasta din urmă ne-am mai referit, în mod suficient de amănunțit, și în capitolul anterior al acestui studiu). La *Eager Lion* au participat și subunități din cadrul *MEU 26* (despre care de asemenea am discutat și în capitolul anterior). Un articol publicat la 14 iunie 2013 de către ministerul american al Apărării (*DoD – Department of Defense*) descrie, de exemplu, o parte din pregătirea de luptă desfășurată, împreună cu trupe iordaniene, de către militarii din plutonul de vehicule blindate de asalt amfibiu (*AAVs – Amphibious Assault Vehicles*) din cadrul *MEU 26*. Exercițiul în cauză s-a desfășurat pe baza unui scenariu care a presupus inclusiv trageri cu muniție de luptă. După acest segment din cadrul aplicației militare *Eager Lion*, comandantul plutonului american la care ne-am referit, căpitanul Jonathan Riebe din *USMC (United States Marine Corps)*, a afirmat că „în fiecare secvență de pregătire, unul dintre rezultatele intenționate este să construim relații și o bună înțelegere a faptului că noi nu edificăm doar performanță militară, ci stabilim și raporturi la nivel personal, ca și la nivel profesional”²⁶.

Scurtă concluzie.

Marile aplicații militare (de comandament, dar și cu trupe) *Eagle Resolve* și *Eager Lion* desfășurate în intervalul aprilie-iunie 2013 constituie manifestări *interesante* ale felului în care SUA încearcă să utilizeze resurse substanțial mai mici decât în alte

²⁵ Structura numită *Expeditionary Strike Group 5* operează în cadrul *Flotei a 5-a a SUA*, cu baza la Manama, în Bahrain, încă din 2009. Ea coordonează, practic, o forță de reacție rapidă, care permite (la nevoie) debarcarea, pentru misiuni de luptă, de menținere a păcii sau umanitare, practic oriunde în Orientul Mijlociu, în Golf, în subcontinentul indian sau pe coasta Africii, a unui efectiv de peste 3.500 de militari – vezi articolul „Strike force on standby for conflict zones across Gulf”, în publicația *The National*, 12 noiembrie 2009, la adresa de Internet <http://www.thenational.ae/news/world/middle-east/strike-force-on-standby-for-conflict-zones-across-gulf>

²⁶ Michael S. Lockett (Cpl., Marine Corps), „Marine platoon works with Jordanian Armed Forces”, articol publicat de *American Forces Press Service* la 14 iunie 2013, material accesat la adresa de Internet <http://www.defense.gov/News/NewsArticle.aspx?ID=120294>

momente ale istoriei sale recente pentru a menține și a consolida stabilitatea și securitatea Orientului Mijlociu Extins în general (și a Golfului Persic în mod special).

Practic, vorbim despre o *situație extrem de complicată și de dificilă, din perspectivă geostrategică, cu care se confruntă acum SUA*. Dificultățile economice consistente generate de presiunea conjugată a crizei economico-financiare de lungă durată și de costurile uriașe ale îndelungatului război contra terorii (*war on terror*) au obligat autoritățile federale să reducă semnificativ bugetul Apărării. În termeni simpli, mai puțini bani înseamnă, inevitabil, mai puțin oameni și mai puțină tehnică de luptă. Aceasta ar fi una dintre sursele reducerii serioase a forțelor militare ale SUA poziționate în Orientul Mijlociu în general. O a doua sursă ce explică aceeași reducere este decizia liderilor de la Washington de a aloca mai multe resurse zonei Pacificului. Pe de altă parte, SUA pur și simplu nu-și permit – din *rațiuni geostrategice evidente și relativ simplu de înțeles* – să abandoneze complet regiuni cu importanță majoră, cum ar fi aceea constituită de Golful Persic și țările din jur. O astfel de opțiune ar genera, în zona extinsă a Golfului Persic, o criză serioasă în ceea ce privește distribuția regională a puterii, amplificând excesiv de mult instabilitatea unei regiuni care are, între altele, un rol vital pentru economia globală. Un plus de instabilitate și un deficit prea pronunțat de putere într-o regiune în care securitatea este oricum extrem de fragilă (și a cărei predictibilitate geostrategică este deja excesiv de precară) ar constitui un risc pe care SUA nu și-l asumă.

În aceste condiții în care *Washingtonul nu mai are – cel puțin deocamdată – resursele care să permită o prezență masivă și constantă a SUA în Orientul Mijlociu Extins, în general și în special în zona Golfului Persic*, una din formulele posibile este aceea a forjării și a consolidării unor *parteneriate* funcționale și cât mai eficiente cu actori regionali ce au interese care, măcar în unele domenii, sunt apropiate de (sau compatibile cu) cele ale Americii. Dintr-o astfel de viziune derivă, în mod nemijlocit, și o „rețetă” a acțiunilor relevante în plan politic și strategic pe care o găsim întrupată și în episoade de tipul *Eagle Resolve* și *Eager Lion*.

Rămâne, desigur, un consistent semn de întrebare legat în mod direct de o chestiune de asemenea relativ ușor de descris și de înțeles. Aranjamentele de securitate de tipul coalițiilor regionale conjuncturale și cu geometrie variabilă – cum sunt, în mod foarte clar, cele care au fost implicate, alături de forțe ale SUA, în marile exerciții militare *Eagle Resolve* și *Eager Lion* – prezintă, desigur, numeroase avantaje. Împărțirea costurilor între statele participante este, fără îndoială, cel mai evident dintre acestea. Dar același tip de aranjamente de securitate și de apărare prezintă, în mod evident, și o *foarte serioasă vulnerabilitate: cu cât înglobează mai multe state (devenind astfel mai puternice, în termeni predominant cantitativi), ele devin și tot mai eterogene (devenind astfel, inevitabil, tot mai slabe)*. La nivelul unor structuri de securitate și apărare puternice și stabile, întemeiate inclusiv pe seturi foarte solide și pe deplin stabilizate de valori comune, caracterul disfuncțional al eterogenității poate fi întrucâtva compensat (sau măcar ținut în frâu). NATO, care nu este o structură ideală (adică una complet lipsită de probleme, tensiuni interne și poticneli), dar este una în mod clar funcțională, ar putea fi, credem, un bun exemplu ce probează felul în care valorile comune și, în bună măsură, parametrii de stare apropiați (iar uneori aproape identici) ai societăților din statele membre pot compensa și anula riscurile și disfuncțiile generate de eterogenitate. În cazul Orientului Mijlociu însă, lucrurile stau cu totul altfel. Avem aici de-a face cu state bogate și cu state sărace; avem de-a face cu regimuri mai degrabă neoabsolutiste, ca și cu regimuri cu oarecare deschidere către democrația de tip occidental; avem de-a face cu state care funcționează mulțumitor, dar și cu state mai mult sau mai puțin eșuate; avem de-a face, în cazul statelor arabe, și cu clivajul religios sunniți-șiiti; avem de-a face cu state care au trecut deja prin ceea ce numim *Primăvara Arabă*, ca și cu state în care proteste masive, ca și procese consistente de tip reformator sau revoluționar nu au avut loc; avem de-a face, de asemenea, cu state ce au culturi instituționale (și ne referim aici în *special* la instituțiile militare) extrem de diverse. În aceste condiții, a forja, în zona Golfului, de exemplu, o coaliție regională realmente funcțională, alcătuită din segmente realmente inter-operabile cere, între altele, mult timp. Și *nu știm, de exemplu, în ce măsură dinamica înaltă a programelor strategice iraniene, ca și diverse elemente ale agendei de politică externă a Teheranului vor îngădui SUA să beneficieze de tot timpul necesar pentru a impulsiona statele din zona Golfului, împreună cu alți parteneri*

regionali, să creeze structuri realmente eficiente și să atingă un nivel de performanță cum a fost acela dovedit de NATO în Afganistan.

În aceste condiții, concluzia noastră finală este următoarea: în actuala situație geostrategică, efortul de catalizare, de consolidare, de testare și de utilizare a unor coaliții regionale de mari dimensiuni, capabile inclusiv să susțină mari exerciții militare comune de tipul *Eagle Resolve* sau *Eager Lion* constituie, pentru politica și interesele vitale ale SUA în zona Golfului Persic (și, în termeni mai largi, în întreg Orientul Mijlociu Extins), un ingredient *obligatoriu*. Nu știm însă dacă acest ingredient obligatoriu se va dovedi a fi și *suficient*. Altfel spus *nu știm, cu suficientă precizie, în ce măsură astfel de coaliții se vor dovedi a fi realmente eficiente în cazul unor crize reale majore*. Și, la fel, *nu știm nici în ce măsură diverși parteneri regionali din Orientul Mijlociu ai SUA pot face față, împreună, cu mijloacele și resursele proprii (și cu un sprijin american sever limitat în etapele inițiale ale unei situații dificile), în cazul unei crize majore, suficient de multă vreme pentru a permite unor întăriri masive (venite mai ales din SUA, în special la bordul unor nave de transport, ceea ce înseamnă un consum de timp de cel puțin trei săptămâni) să ajungă în zonă și să se defășoare în bune condiții pe diverse teatre de operații, înainte ca echilibrele zonale de putere să fi fost rupte (sau grav modificate) în defavoarea intereselor SUA (și ale restului lumii occidentale din care – să nu ignorăm acest fapt – face parte și România).*